

تشریح علل شکست واحد تجاری با استفاده از افشای گزارش حسابرس مستقل

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۷/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۸/۲۰

یاسر رضائی پینه‌نوئی^۱

سید حسن صالح‌نژاد^۲

وحید امین^۳

شجاع وارسته تفتی^۴

چکیده:

حسابرسی به عنوان یکی از مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی نقش بسزایی در شناسایی بحران‌های مالی دارد. مطابق با استانداردهای حسابرسی، حسابرس موظف است هرگونه عدم اطمینان با اهمیت مربوط به توانایی شرکت برای تداوم فعالیت در آینده را افشاء نماید. لذا، هدف پژوهش حاضر تشریح علل شکست واحد تجاری از طریق افشای گزارش حسابرس است. در این راستا از شاخص‌هایی نظیر نوع اظهارنظر حسابرس، افشای معاملات با اشخاص وابسته، افشای ضعف کنترل‌های داخلی، افشای سرمایه در گردش منفی، ابهام در تداوم فعالیت و افشای دعاوی حقوقی علیه شرکت در گزارش حسابرسی جهت پیش‌بینی شکست واحد تجاری استفاده گردید. به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش اطلاعات ۱۰۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۶ الی ۱۳۹۷ جمع‌آوری گردید و از روش رگرسیون لاجیت استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که اظهارنظر تعدیل شده حسابرس، افشای ضعف کنترل‌های داخلی، اظهارنظر حسابرس نسبت به تداوم فعالیت و افشای دعاوی حقوقی علیه شرکت بر شکست واحد تجاری تاثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که اظهارنظر حسابرس نسبت به منفی شدن سرمایه در گردش و افشای معاملات با اشخاص وابسته در گزارش حسابرسی بر شکست واحد تجاری تاثیر معناداری ندارد.

واژگان کلیدی: شکست واحد تجاری، گزارش حسابرسی، اظهارنظر حسابرس، الگوی لاجیت.

۱. استادیار حسابداری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. (نویسنده مسئول). ایمیل: rezaei.yasser@gmail.com

۲. گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۳. گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۴. کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۱- مقدمه

ارائه اطلاعات حسابداری در قالب صورتهای مالی اگر بنحو مطلوب انجام گردد به جامعه در تخصیص بهینه منابع اقتصادی به بهترین و کارآمدترین شکل ممکن کمک می‌نماید. از طرف دیگر حسابداری و گزارشگری نامناسب با پنهان کاری، مانع از تخصیص منطقی و بهینه منابع اقتصادی می‌گردد. در طول دهه‌های گذشته نقش اعتباردهی به صورتهای مالی به حسابرسان مستقل واگذار گردیده است که باید علاوه بر دارا بودن صلاحیت فنی لازم برای اجرای رسیدگی، از استقلال کافی نیز نسبت به شرکت مورد رسیدگی برخوردار باشند (کاسترلا و همکاران^۱، ۲۰۰۰). بنابراین انجام حسابرسی منظم توسط حسابرسان مستقل بهترین نوع حفاظت از منافع عموم می‌باشد. در عین حال که صورتهای مالی حسابرسی نشده خطر تحریف آگاهانه‌ای را با هدف ترغیب سرمایه‌گذاری یا اعتبار بخشی به همراه داشته، این سوال مطرح می‌شود که آیا علل شکست واحد تجاری در افشای گزارش حسابرسی بیان می‌شود و آیا حسابرسان مستقل قادر خواهند بود دلایل شکست شرکت را بلافاصله پیش از آنکه روی دهند پیش‌بینی نمایند (ونیرسیم و چان^۲، ۲۰۱۴). محققان رشته‌های علوم اجتماعی از جمله حسابداری، مالی، استراتژی و مطالعات سازمانی به بررسی موضوع شکست واحد تجاری و علل و نتایج آن پرداخته‌اند.

در حال حاضر تمرکز اکثر مطالب برای پیش‌بینی دلایل شکست واحد تجاری روی نسبت‌های حسابداری می‌باشند. بطور مثال برای سنجش مشکلات نقدینگی شرکت نسبت اهرمی بالا را حاکی از روی آوردن بیش از حد به استقراض می‌دانند که بیانگر نوعی تردید در تدام فعالیت می‌باشد (لاکسون^۳، ۲۰۱۶). در عین حال باید به این نکته با اهمیت و کلیدی نیز توجه شود که فرآیند شکست واحد تجاری یک بنگاه اقتصادی ممکن است طی دوره‌ای ۵ تا ۶ ساله به طول انجامد و یک پدیده ناگهانی نیست (کرول^۴، ۲۰۱۳). بنابراین، صرفاً می‌توان انتظار داشت حسابرسان تنها سیگنال‌های هشدار اولیه بحران شرکت را شناسایی کرده و کاربران گزارشات حسابرسی را برای انجام واکنش‌های بعدی آماده نمایند. حسابرسان در گزارشی به سهامداران و ارکان راهبری شرکت، نتایج فرآیند حسابرسی را ارائه می‌نمایند (پدروسا و لوپز-کرالس^۵، ۲۰۱۸). گزارش حسابرسی بصورت مکتوب بوده و مجمع عمومی صاحبان سهام شرکتی را خطاب قرار می‌دهد که هیئت مدیره منتخب آن شرکت، صورتهای مالی سالیانه را با ذکر دوره مالی تهیه و ارائه نموده‌اند. این گزارش بطور واضح و صریح بیان می‌کند که آیا صورتهای مالی سالانه شرکت، یک دیدگاه درست و منصفانه مطابق با چارچوب مربوطه است و نشان می‌دهد آیا صورتهای مالی سالانه مطابق با الزامات قانونی تهیه شده است و یا خیر. همچنین این گزارش به توضیحی در مورد عدم قطعیت موارد مربوط به رویدادها یا شرایطی اشاره می‌کند که ممکن است شک و تردید

1. Casterella et al.

2. Van Peurseem & Chan

3. Lukason

4. Korol

5. Pedrosa & Lopez-Corrales

با اهمیتی در مورد توانایی شرکت برای تداوم فعالیت را مطرح می‌کند. فرض تداوم فعالیت، یک اصل بنیادین در تهیه صورتهای مالی است. بنابراین، دارایی‌ها و بدهی‌ها بر مبنای توانایی واحد مورد رسیدگی در بازیافت مبالغ ثبت شده دارایی‌ها و تسویه بدهی‌ها در جریان عادی عملیات تجاری، ثبت می‌شود (گیجر و همکاران^۱، ۲۰۱۴). تردید درباره توانایی شرکت به ادامه فعالیت یک صلاحیت مشترک برای حسابرسان است که بطور کلی زمانی پدید آمده که اعتبار مالی شرکت را مورد ظن قرار دهند. استانداردهای حسابرسی ایجاب می‌نمایند که مسئولیت حسابرسان، ارزیابی عدم قطعیت نگرانی باشد. به بیان دیگر بدلیل محدودیت‌های ذاتی و محدودیت‌های عملیاتی مربوط به زمان و هزینه اجرای حسابرسی، حسابرسان نمی‌توانند صحت صورتهای مالی را تضمین نمایند. از این رو، حسابرسان باید هر شواهدی را که در طول فرآیند حسابرسی در مورد خطر شکست واحد تجاری به دست می‌آورند، اعلام کرده و گزارش خود را در صورتی تعدیل نمایند که خطر شکست فعالیت پس از کار حسابرسی بالا باشد. بنابراین، گزارش حسابرسی می‌تواند به عنوان یک هشدار اولیه شکست قریب الوقوع بعنوان یک نظر و نه صدور یک تضمین مورد کاربرد باشد. همچنانکه در عین حال ذینفعان شرکتهای شکست خورده باید از خطرات نگرانی و هشدار اولیه در زمان تصمیم‌گیری آگاه باشند، بنظر معقول است که حسابرسان، مشاوران مالی و حتی مدیریت شرکت نیز باید موظف باشند تا خطرات شکست را به ذینفعان گزارش دهند. با این وجود برخی از کاربران گزارشات مالی از توانایی حرفه حسابرسی برای هشدار دادن به عموم درباره شکست‌های قریب الوقوع ناراضی هستند. این حس بطور خاص در طول بحران مالی جهانی نمایان شد. زمانیکه استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی شکایت کردند که حسابرسان در گزارشات خود در مورد ورشکستگی‌های قریب الوقوع هشدار کافی نداده‌اند، با این وجود که در اکثر موارد حسابرسان در هنگام وجود هرگونه خطر انحلال، صلاحیت مشترک داشته و از نقش و مسئولیت آنها نیز در طول بحران‌های مالی همواره حمایت می‌گردد، انتظار می‌رود که با استفاده از گزارش‌های حسابرسی به بینش‌هایی دست یافت که احتمال شکست واحد تجاری را تشخیص داده و حسابرسان نیز به ارزیابی‌های خود اعتقاد داشته باشند (بلای^۲، ۲۰۰۵).

برای بیان علل شکست واحد تجاری، تحقیق فعلی بین دیدگاه‌های دوقطبی قطعی و داوطلبانه قرار گرفته است. درحالیکه طرفداران نظریه قطعی موافقند که علل شکست واحد تجاری در اصل عوامل خارجی است مانند عوامل محیطی و صنعت، محققانی که نظریه داوطلبانه را مطرح کرده به حقایق درونی مانند حقایق مربوط به مهارت‌های مدیریت یا کنترل مدیریت مالی، برای بیان شکست اشاره می‌کنند (مونازکیادرو و همکاران^۳، ۲۰۱۹). از آنجا که حسابرسان برای پرکردن شکاف انتظاراتی که عموم از آنها داشته، به شرایط داخلی و خارجی بطور هم زمان اشاره می‌نمایند. شواهدی که بررسی ترکیب علل درونی و بیرونی را برای توضیح قدرتمند شکست واحد تجاری ضروری می‌سازد؛ لذا پژوهش حاضر در پی پاسخ به این پرسش است که آیا افشای

1. Geiger et al
2. Blay
3. Muñoz- Izquierdo et al.

گزارش حسابرس بر شکست واحد تجاری اثر گذار است یا خیر؟

اکثر پژوهش‌هایی که تاکنون به دنبال پیش‌بینی شکست کسب و کار بوده‌اند بر پایه اطلاعات حسابداری نظیر نسبت‌های مالی استوار بوده‌اند و تنها تفاوت آنها با یکدیگر شیوه و مدل‌های برآورد آن می‌باشد اما داده‌های ورودی آنها همگی بر اساس داده‌های حسابداری است. از آنجایی که تاکنون پژوهشی در خصوص پیش‌بینی شکست کسب و کار بر اساس دیدگاه‌ها و قضاوت حسابرسان انجام نشده است و خلأ تحقیقاتی آن نیز در متون حسابرسی و مالی به‌طور جدی احساس می‌شود، بنابراین پژوهش حاضر از این جهت دارای نوآوری می‌باشد که در زمره نخستین پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، در داخل ایران می‌باشد و این خود انگیزه‌ای برای انجام پژوهش حاضر می‌باشد. یافته‌های پژوهش ضمن آنکه موجب بسط ادبیات نظری موجود در حوزه حسابرسی می‌شود، می‌تواند موجب درک بهتر سرمایه‌گذاران، قانون‌گذاران بازار سرمایه و ذینفعان دیگر از گزارش حسابرسی شرکت‌ها گشته و اطلاعات سودمندی را در اختیار آنها قرار داده و در امر تصمیم‌گیری آنان راهگشا باشد. در ادامه پس از بیان مبانی نظری و فرضیه، پیشینه پژوهش به بحث گرفته می‌شود و سپس روش پژوهش، مدل و متغیرهای پژوهش و یافته‌های پژوهش بیان شده و در نهایت با توجه به بحث و نتیجه‌گیری یافته‌ها، پیشنهادهای پژوهش ارائه می‌گردد.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

تعیین دلیل یا دلایل دقیق ورشکستگی و مشکلات مالی در هر مورد خاص کار آسانی نیست. در اغلب موارد دلایل متعددی با هم منجر به پدیده ورشکستگی می‌شوند. اما طبق تحقیقات شرکت دان و برادستریت^۱ در سال ۲۰۰۴، دلایل اصلی ورشکستگی، مشکلات مالی و اقتصادی است. در برخی موارد دلایل ورشکستگی با آزمون صورتهای مالی و ثبت‌ها مشخص می‌شود. حسابدارانی که در تجزیه و تحلیل وضع مالی شرکت‌های رو به زوال تجربه دارند می‌توانند به راحتی دلایل ورشکستگی را شناسایی و تعیین کنند. اما گاهی، بعضی مسائل ورشکستگی را از چشم حسابداران پنهان می‌سازند. نیوتن^۲ (۱۹۹۸) مراحل نامطلوب شدن وضع مالی شرکت را به دوره نهفتگی، کسری وجه نقد، نبود قدرت پرداخت دیون مالی یا تجاری، نبود قدرت پرداخت دیون کامل و در نهایت ورشکستگی تقسیم کرد. گرچه اغلب ورشکستگی‌ها از این مراحل پیروی می‌کنند، اما برخی شرکتها ممکن است بدون طی همه مراحل به ورشکستگی کامل برسند. سلامت مالی شرکتها موضوعی است که به بحث تداوم فعالیت، ورشکستگی، شکست واحد تجاری و ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری در ارتباط است، لذا باید در حوزه‌های عملیاتی،

1. Dun & Bradstreet (D&B)

شرکت Dun & Bradstreet Corporation شرکتی است که داده‌های تجاری، تجزیه و تحلیل و بینش را برای مشاغل ارائه می‌دهد.

2. Newton

بازاریابی و مالی و حسابداری دست به ارزیابی عملکرد شرکت‌ها زد (کریستونیس^۱، ۲۰۰۵). نسبت‌های مالی که شاخص‌هایی از توان سودآوری و نقدشوندگی محسوب شده، از عوامل درون سازمانی مؤثر بر تحلیل شکست واحد تجاری محسوب می‌شوند. نسبت‌های مالی، گسترده‌ترین ابزارهای مورد استفاده برای محاسبه عملکرد و سلامت و شکست تجاری شرکت‌ها هستند. نسبت‌های سودآوری وضعیت مالی کامل یک شرکت را اندازه‌گیری می‌کنند (مهسوارا^۲، ۲۰۱۱). زیمسکی با استفاده از نسبت‌های مالی، نقدینگی، عملکرد توانست الگویی با دقت ۹۲ درصد را برای سلامت مالی شرکت‌ها ارائه کند (زیمسکی^۳، ۱۹۸۴). وینگ یو و همکاران^۴ (۲۰۰۳) و برور و همکاران^۵ (۲۰۱۲) از نسبت‌های مالی که شامل اطلاعات سودآوری، عملکرد و نقدینگی هستند، برای تعیین قدرت مالی و سلامت مالی شرکت‌ها استفاده کرده‌اند.

از سوی دیگر گزارش‌های حسابرسی نیز می‌تواند تا حدی وضعیت آینده یک شرکت را پیش‌بینی کند. نتایج تحقیقات نظری نشان می‌دهد که دیدگاه استفاده‌کنندگان درباره کیفیت حسابرسی تحت تاثیر ارزش اطلاع‌رسانی گزارش حسابرس است. از آنجا که گزارش حسابرس اطلاعات کاملی درباره رویه‌های اجرایی، انتخاب‌ها و قضاوت‌های حسابرس که در ارائه اظهارنظر اعمال شده است، افشا نمی‌کند و با توجه به تاثیر مثبت افزایش شفافیت درباره فرایند حسابرسی بر نگرش استفاده‌کنندگان درباره کیفیت حسابرسی، استفاده‌کنندگان خواهان دریافت اطلاعات بیشتر و مربوطتر بودند (هیات استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اعتباربخشی^۶، ۲۰۱۱). بر این اساس هیات تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اعتباربخشی، استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۷۰۰ با عنوان "گزارشگری نسبت به صورتهای مالی" را مورد تجدید نظر قرار داده که یکی از تغییرات این استاندارد افزودن موضوع‌های کلیدی حسابرسی به گزارش حسابرس می‌باشد و نیز استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۷۰۱ را با عنوان "اطلاع‌رسانی موضوع‌های کلیدی حسابرسی در گزارش حسابرس مستقل" تدوین نموده است. هیات نظارت بر حسابداری شرکت‌های عام آمریکا نیز استاندارد جدیدی را تحت عنوان "گزارش حسابرس درباره حسابرسی صورتهای مالی در زمانی که حسابرس اظهارنظر مقبول ارائه می‌کند" صادر نمود که طبق این استاندارد بخش جدیدی تحت عنوان موضوع‌های اساسی حسابرسی به گزارش حسابرس اضافه شده است (هیات نظارت بر حسابداری شرکت‌های عام^۷، ۲۰۱۷). انتقال اطلاعات مربوط به ریسک یکی از موضوع‌هایی است که هیات تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اعتباربخشی و هیات نظارت بر حسابداری شرکت‌های عام آمریکا تلاش نمودند تا در افشای موضوع‌های کلیدی/

1. Kritsonis
2. Maheswara
3. Zmijewski
4. Wing Yu et al.
5. Brewer et al.
6. International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB)
7. Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB)

اساسی حسابرسی مدنظر قرار دهند (پلزر^۱، ۲۰۱۶).

سرمایه‌گذاران کنونی و آینده بر مبنای دورنمای بقای شرکت که از صورتهای مالی بر می‌آید و سایر اطلاعات موجود تصمیم‌گیری می‌کنند. اما در طول سال‌ها، عموم استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی دریافته‌اند که نقش حسابرس دربرگیرنده ارزیابی قابلیت بقاء یا تداوم حیات شرکت است (کیم و همکاران^۲، ۲۰۰۸) وقتی یک شرکت، مدت زمان کوتاهی پس از دریافت اظهارنظر حسابرسی مقبول در مورد صورتهای مالی دچار سقوط مالی می‌شود، فریاد "حسابرسان کجا بوده‌اند؟" به بهترین شکل شناسایی نقش حسابرسان را بازتاب می‌دهد. این شکاف انتظاراتی، منشأ تردیدهای فراوانی بوده است. در طول دهه‌های گذشته نقش اعتباردهی به صورتهای مالی که علاوه بر دارا بودن صلاحیت فنی لازم برای اجرای رسیدگی، از استقلال لازم نسبت به شرکت مورد رسیدگی هم برخوردار باشند، به حسابرسان مستقل واگذار گردیده است. در این دیدگاه انجام حسابرسی منظم توسط حسابرسان مستقل بهترین نوع حفاظت از منافع عموم می‌باشد. در عین حال که صورتهای مالی حسابرسی نشده خطر تحریف آگاهانه‌ای را با هدف ترغیب سرمایه‌گذاری یا اعتبار بخشی به همراه داشته، این سوال مطرح می‌شود که آیا علل شکست کسب و کار در افشای گزارش حسابرسی بیان می‌شود و آیا حسابرسان مستقل قادر خواهند بود دلایل شکست شرکت را بلافاصله پیش از آنکه روی دهند پیش‌بینی نمایند (هاپوود و همکاران^۳، ۱۹۸۹).

یکی از مسائل با اهمیتی که در حرفه مالی هنوز ناشناخته است این مفهوم است که افشای گزارش حسابرسی ممکن است، علل شکست واحد تجاری را بیان کند. اگر ارتباطی بین علل شکست واحد تجاری و افشای گزارش حسابرسی وجود داشته باشد، گنجاندن این افشاها با عنوان متغیرهای توضیحی در مدل‌های استفاده شده برای ارزیابی شکست واحد تجاری می‌تواند قدرت توضیحی و صحت این مدل‌ها را بهبود دهد. بنابراین ضرورت دارد با انجام پژوهش به توانایی حرفه حسابرسی برای هشدار دادن در مورد شکست‌های آینده به سرمایه‌گذاران کمک کرد. سرمایه‌گذاران، گزارشات حسابرسی را مفید و آموزنده می‌دانند. بطور مشابه، سایر مطالعات در زمینه شکست واحد تجاری تاکید نموده که نظرات حسابرسی دارای قدرت توضیحی برای پیش‌بینی ورشکستگی می‌باشند. در واقع در طول بحران مالی جهانی، شواهدی وجود داشته که از این حقیقت پشتیبانی می‌نماید که ذینفعان شرکتهای دارای بحران به هنگام دریافت نظرات حرفه‌ای حسابرسان، تصمیمات درستی را می‌گیرند. به بیان دیگر کیفیت گزارش حسابرسی برای تضمین قابلیت اطمینان اطلاعات مالی ارائه شده به ذینفعان ضروری است تا تصمیمات مفیدی بگیرند. در این مورد، حسابرسان باید گزارش را با هر عدم قطعیت افشاء نموده، حتی در شرایطی که ممکن است در مورد توانایی شرکت برای ادامه فعالیت در آینده‌ای قابل پیش‌بینی، شک و تردید با اهمیتی وجود داشته باشد، آنها ممکن است نظرات خود را در صورتی تعدیل کرده که

1. Pelzer

2. Kim et al.

3. Hopwood et al.

احتمال شکست در طول یک دوره یک ساله را بالا تشخیص دهند. اهمیت این مساله به قدری است که طبق بخش ۵۷۰ استانداردهای حسابرسی ایران با عنوان تداوم فعالیت، در ارتباط با نحوه برخورد حسابرسان با مسئله ابهام در تداوم فعالیت شرکت صاحبکار چنین آمده است: حسابرس در جریان برنامه‌ریزی و اجرای روش‌های حسابرسی و ارزیابی نتایج حاصل از آن، باید مناسب بودن استفاده مدیریت را از فرض تداوم فعالیت در تهیه صورتهای مالی، بررسی کند. گزارش باید به روشنی بیانگر این واقعیت باشد که ابهامی با اهمیت وجود داشته که ممکن است درباره توانایی واحد مورد رسیدگی به ادامه فعالیت تردیدی عمده ایجاد نماید. در موارد وجود ابهام اساسی درباره تداوم فعالیت یا وجود موارد متعدد ابهام با اهمیت، شامل ابهام درباره تداوم فعالیت که آثار بالقوه آن در مجموع اساسی باشد، حسابرس باید صرفنظر از افشاء یا عدم افشای آنها در صورتهای مالی، نسبت به آن صورتهای گزارش عدم اظهار نظر ارائه کند. نشانه‌های خطر تردید درباره تداوم فعالیت شرکت می‌تواند از صورتهای مالی یا منابع دیگری بدست آید. نمونه‌هایی از چنین شواهدی شامل نشانه‌های مالی مانند فزونی کل بدهی‌ها بر کل دارایی‌ها، نامساعد بودن نسبت‌های مالی و نشانه‌های عملیاتی و سایر نشانه‌ها می‌باشد. در این تحقیق از مطالعات قبلی برای بحث یکپارچه علل شکست واحد تجاری کمک گرفته می‌شود و برای مدیران ارشد، شواهدی ارائه شده که گزارش حسابرسی می‌تواند یک ابزار مفید، قابل دسترس و بصورت تجزیه و تحلیلی آسان برای بیان علل شکست واحد تجاری با توجه به عدم قطعیت در نظر گرفته شود و گزارش حسابرسی به عللی اشاره می‌کند که می‌توانند در فرآیندهای تصمیم‌گیری (مانند ارزیابی دارایی‌ها و نگرانی‌ها از ناتوانی در تامین منابع لازم برای فعالیت) در نظر گرفته شوند. در مجموع مهمترین دلایل شکست واحد تجاری شرکت‌ها را مدیریت ناکارآمد، فقدان سرمایه کافی، عدم تامین مالی بلند مدت، عدم شناخت مناسب نیازهای مشتری، تکنیک‌های ضعیف بازاریابی و فروش، فعالیتهای اقتصادی کشور، به جریان انداختن ضعیف جریان نقدینگی، عدم شناخت مناسب از رقبا، ایجاد توسعه بیش از اندازه نسبت به اعتبار، فقدان دانش و تجربه واحد تجاری، مشکلات پرسنلی و کمبود افراد متخصص، برنامه ریزی نامناسب و ناکافی، بازاریابی ضعیف، نداشتن انعطاف‌پذیری لازم و پیشامدهای طبیعی ناخواسته می‌باشند. لذا نقش حسابرسان در بیان علل شکست واحد تجاری در گزارشات حسابرسی می‌تواند برای استفاده کنندگان از اهمیت بالایی برخوردار باشد.

پیشینه تجربی پژوهش

موناز کیادرو و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان "تشریح علل شکست تجاری با استفاده از گزارش حسابرس" توانایی گزارش‌های حسابرسی در توضیح علل شکست تجاری را مورد بررسی قرار دادند. برای این منظور از اطلاعات مالی ۸۰۸ شرکت شکست خورده و سالم اسپانیایی استفاده شد. جهت آزمون فرضیه‌ها از مدل‌های رگرسیونی لاجیت استفاده گردید. نتایج پژوهش نشان داد افشای گزارش حسابرسی دلایل شکست در تجارت را به طور معنی‌داری توضیح

می‌دهد. به علاوه، این یافته‌ها مطابق با نتایج مطالعاتی است که هم دیدگاه‌های قطعی و هم داوطلبانه را در بررسی پیشینه‌های شکست تجاری ادغام می‌کند، زیرا افشای هر دو عامل بیرونی و داخلی که در گزارش حسابرسی ذکر می‌شود در ارزیابی شکست نقش دارد. سایاری و موگان^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان "خصوصیات صنعت به عنوان مدلی برای پیش‌بینی بحران مالی" اقدام به ارائه الگوی جدید بحران مالی شرکت نمودند. در این پژوهش، اطلاعات ۱۵۰۰ شرکت پذیرفته شده در بورس ایالات متحده آمریکا طی سالهای ۱۹۹۰ الی ۲۰۱۱ مورد بررسی و آزمون قرار گرفت. نتایج بیانگر این موضوع بود که نوع صنعت، عامل اثرگذاری بر سطح سلامت مالی واحدهای تجاری است. میگلانی و همکاران^۲ (۲۰۱۵) در پژوهشی رابطه بین استقرار داوطلبانه سازوکارهای نظام راهبری شرکتی و سطح سلامت مالی شرکت‌های استرالیایی را مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش، اطلاعات مربوط به ۱۰۶ شرکت سالم و ۱۷۱ شرکت درمانده مالی طی ۵ سال قبل از تصویب آیین نامه نظام راهبری شرکتی در سال ۲۰۰۳، مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد، پذیرش و استقرار داوطلبانه سازوکارهای نظام راهبری شرکتی، احتمال درماندگی مالی شرکت‌ها را کاهش داده است. ون پرسیم و چان (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان "پیش‌بینی شرکت‌های شکست خورده نیویورک از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰: هزینه فرصت از دست رفته" به بررسی پیش‌بینی این شکست‌ها با توجه به اطلاعات عمومی موجود در آن زمان پرداختند. این بررسی شامل ۳۶ شرکت پذیرفته شده در بورس نیویورک است. برای این منظور از گزارش‌های مالی و حسابرسی سه سال قبل استفاده کردند. این داده‌ها شامل ۱۰ نسبت، سه مدل پیش‌بینی شکست و سه شاخص اسمی است. یافته‌ها نشان داد با وجود اینکه هیچ پیش‌بینی خاصی از شکست واحدهای تجاری در رسانه‌های اصلی نیویورک منتشر نشده است، اما تفاوت‌های معناداری بین شرکت‌های شکست خورده و غیر شکست خورده وجود دارد. ۷۵٪ از شاخص‌های آزمون شده در یک یا بیشتر از سه سال قبل، شکست را نشان می‌دهند. در نتیجه آنها بیان می‌کنند که مشکلات می‌توانست از قبل اعلام و منتشر شود. پیرو سانچز و همکاران^۳ (۲۰۱۳) در پژوهش با عنوان مدلی برای پیش‌بینی درماندگی مالی بر اساس شواهد حسابرسی، به بررسی شرکت‌های متوسط و کوچک غیر مالی اسپانیایی که مبتلا به درماندگی مالی هستند، پرداختند. نتایج آن‌ها نشان داد که حسابرسی‌های شرکت‌های دارای درماندگی مالی دارای چندین ویژگی متمایز است: چرخش بالاتر حسابرس، گزارش‌های مشروط بیشتر و عدم رعایت مهلت‌های لازم برای تأیید و تشکیل صورت‌های مالی سالانه. آنها از این شواهد برای ایجاد و آزمون یک مدل پیش‌بینی مختصر و قابل اتکا استفاده کردند.

در پژوهش‌های داخلی مطالعه‌ای وجود ندارد که به بررسی علل شکست واحد تجاری با استفاده از افشای گزارش حسابرسان مستقل پرداخته باشد. لیکن در ادامه مرتبط‌ترین پژوهش‌هایی که در این زمینه انجام شده‌اند بیان می‌شوند. رحیمیان و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان

1. Sayari & Muga

2. Miglani et al.

3. Piñeiro-Sánchez et al.

"بررسی ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و سلامت مالی شرکت‌ها: شواهدی تجربی از بورس اوراق بهادار تهران" ارتباط بین مسئله نمایندگی و سلامت مالی را مورد بررسی قرار دادند. به این منظور، ۱۲۰ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۲ الی ۱۳۹۵ به عنوان نمونه پژوهش انتخاب گردید. فرضیه‌های پژوهش با استفاده از رگرسیون خطی و مقایسه میانگین‌ها، مورد آزمون قرار گرفت. نتایج مبتنی بر شاخص سلامت مالی زد-آلتمن تعدیل شده (۱۹۶۸) نشان داد، هزینه‌های نمایندگی از عوامل مؤثر بر نابسامانی و درماندگی مالی است و اینکه هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌های سالم، کمتر از شرکت‌های ناسالم است. ولی نتایج به دست آمده مبتنی بر شاخص سلامت مالی اولسون (۱۹۸۰)، حاکی از نبود رابطه بین هزینه‌های نمایندگی و سطح سلامت مالی است و تفاوت معنی‌داری بین هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌های سالم و غیرسالم بر اساس این شاخص مشاهده نگردید. رمضان زاده زیدی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان "بسط مدل‌سازی درماندگی مالی با استفاده از مدیریت سود شرکت‌ها در محیط اقتصادی ایران"، ضمن طراحی مجدد مدل پیش‌بینی درماندگی مالی آلتمن (۱۹۸۳) با متغیر مدیریت سود واقعی به عنوان یک متغیر پیش‌بین، عملکرد مدل اولیه و مدل تعدیل شده در پیش‌بینی درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را مورد مطالعه تطبیقی قرار دادند. نمونه آماری پژوهش تعداد ۱۷۹ شرکت طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۸۷ بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها با استفاده از رگرسیون لجستیک چندگانه انجام شد. یافته‌ها نشان داد دقت کلی مدل تعدیل شده نسبت به مدل اولیه بیش‌تر است. بنابراین، در تحلیل درماندگی مالی، لحاظ کردن مدیریت سود واقعی باعث بهبود دقت مدل آلتمن (۱۹۸۳) در پیش‌بینی درماندگی مالی شرکت‌ها می‌شود. پیرایش و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود با عنوان ارائه مدل ریاضی پیش‌بینی ورشکستگی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به ارائه مدل ریاضی پیش‌بینی ورشکستگی مالی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. جهت ایجاد مدل از هشت نسبت مالی استفاده شد. نتایج آزمون در رابطه با توانایی پیش‌بینی مدل نشان دهنده این واقعیت هست که با دوری از زمان وقوع ورشکستگی به دلیل کم‌رنگ شدن شاخص‌های پیش‌بینی کننده ورشکستگی، از توان پیش‌بینی مدل کاسته می‌شود؛ به طوریکه نتایج پیش‌بینی برای یک سال قبل از ورشکستگی ۹۱ درصد و برای دو سال قبل از ورشکستگی ۸۳ درصد می‌باشد. سالیانی و همکاران (۱۳۹۵)، در مطالعه‌ای به بررسی رابطه حاکمیت شرکتی بر بحران و عدم بحران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. جامعه آماری این پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است و متشکل از ۱۱۷ شرکت که به روش حذف سیستماتیک در دوره زمانی ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۲ مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاصل از فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد بین استقلال هیئت‌مدیره و بحران مالی رابطه‌ای وجود ندارد و بین مالکیت سهامداران و بحران مالی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین، بین دوگانگی جایگاه مدیرعامل شرکت و مالکیت مدیران و بحران مالی رابطه معنی‌داری وجود دارد و در نهایت، بین وجود کمیته حسابرسی و بحران مالی

رابطه معنی‌داری وجود ندارد. ستایش و منصوری (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان بررسی مقایسه‌ای سازوکارهای حاکمیت شرکتی در شرکت‌های درمانده و غیردرمانده مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، به بررسی تأثیر ساز و کارهای حاکمیت شرکتی اعم از درصد مالکیت نهادی، درصد تمرکز مالکیت، درصد اعضای غیرموظف هیئت مدیره، درصد سهام آزاد شناور و نوع حسابرس شرکت بر شرکت‌های درمانده و غیردرمانده مالی پرداختند. یافته‌های آنان نشان داد که پایین بودن درصد مدیران غیرموظف هیئت مدیره در شرکت‌های درمانده مالی در مقایسه با شرکت‌های غیردرمانده مالی، یکی از دلایل درماندگی مالی شرکت‌های بررسی شده بوده است. در هیچ یک از سال‌های پژوهش، همچنین در کل دوره پژوهش، نوع حسابرس در جلوگیری از درماندگی مالی شرکت‌های بررسی شده موفق عمل نکرده است. شورورزی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان مقایسه اظهار نظر حسابرسان مستقل و متغیرهای مالی در پیش‌بینی ورشکستگی این فرضیه را آزمون کردند که اظهار نظر حسابرس مستقل در شرایط ابهام در مورد تداوم فعالیت (گزارش تعدیل شده) می‌تواند ورشکستگی در دوره مالی بعد را بهتر از متغیرهای مالی به صورت توأم پیش‌بینی کند. فرضیه گفته شده با استفاده از یک نمونه ۶۰ تایی از شرکت تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۸۱ الی ۱۳۸۷ (۷ سال) توسط مدل آماری لجستیک و آزمون مک نمار مورد آزمون قرار گرفت. نتیجه پژوهش بیانگر این بود که متغیرهای مالی به صورت توأم و اظهار نظر حسابرس مستقل، هر دو توانایی پیش‌بینی ورشکستگی در دوره مالی آتی را دارند اما اظهار نظر حسابرس مستقل دارای برتری معنی‌داری نسبت به متغیرهای مالی بود.

فرضیه‌های پژوهش

- با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر تدوین می‌شوند:
- فرضیه اول:** اظهار نظر تعدیل شده حسابرس تأثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد.
- فرضیه دوم:** افشای ضعف کنترل‌های داخلی در گزارش حسابرس تأثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد.
- فرضیه سوم:** اظهار نظر حسابرس نسبت به تداوم فعالیت تأثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد.
- فرضیه چهارم:** اظهار نظر حسابرس نسبت به منفی شدن سرمایه در گردش تأثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد.
- فرضیه پنجم:** افشای معاملات با اشخاص وابسته در گزارش حسابرس تأثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد.
- فرضیه ششم:** افشای دعاوی حقوقی علیه شرکت در گزارش حسابرس تأثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد.

۳- روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس هدف، از نوع کاربردی است، چراکه نتایج آن مستقیماً می‌تواند توسط سرمایه‌گذاران و سایر گروه‌ها مورد استفاده قرار گیرد. بر اساس روش شناخت، از نوع توصیفی - همبستگی است زیرا از یک طرف وضع موجود را توصیف می‌کند و از طرف دیگر به دنبال کشف همبستگی بین متغیرهای پژوهش از طریق رگرسیون است. از بعد ماهیت داده‌ها، نوع پژوهش کمی است، افزون بر این، از بعد نوع استدلال، یک پژوهش استقرایی است؛ زیرا به دنبال نتیجه‌گیری کلی از یک جز (پژوهش حاضر) است. جامعه آماری این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. روش نمونه‌گیری، روش حذف سیستماتیک است. بدین منظور، شرکت‌هایی که دارای شرایط زیر بوده جزء نمونه آماری لحاظ شده و آن دسته از شرکت‌هایی که این شرایط را نداشته‌اند از نمونه آماری حذف گردیده‌اند. شرایط مذکور به شرح زیر هستند:

- در طی دوره انجام پژوهش در بورس تهران حضور داشته باشند.
- به منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، سال مالی شرکت‌ها به پایان اسفند ختم شود.
- در دوره زمانی پژوهش حداقل هر سه ماه یکبار سهام آنها مبادله شده باشد.
- جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی و لیزینگ نباشند.
- کلیه متغیرهای مورد نیاز پژوهش قابل دست‌یابی باشد.

با توجه به شرایط و محدودیت‌های فوق، از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، در مجموع ۱۰۳ شرکت انتخاب شدند. قلمرو زمانی پژوهش یک بازه زمانی ۱۲ ساله از سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۷ است. در پژوهش حاضر، تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی با استفاده از نرم‌افزار Stata صورت گرفت. در بخش آمار توصیفی، با استفاده از شاخص‌های مرکزی، فراوانی و شاخص پراکندگی به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شد. همچنین در بخش آمار استنباطی، برای آزمون فرضیه‌ها از مدل‌های رگرسیونی چند متغیره استفاده شد.

مدل پژوهش و تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از مدل رگرسیونی (۱) بر گرفته از پژوهش لیزگردا و همکاران (۲۰۱۸) استفاده شد:

مدل (۱)

$$\text{Logit Failed}_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{Modified}_{i,t-1} + \beta_2 \text{Weakness}_{i,t-1} + \beta_3 \text{Going concern}_{i,t-1} + \beta_4 \text{NWC}_{i,t-1} + \beta_5 \text{RPT}_{i,t-1} + \beta_6 \text{Legal claims}_{i,t-1} + \beta_7 \text{SIZE}_{i,t-1} + \beta_8 \text{LEV}_{i,t-1} + \beta_9 \text{ROA}_{i,t-1} + \beta_{10} \text{CFO}_{i,t-1} + \varepsilon_{it}$$

که در آن:

Failed شکست واحد تجاری، Modified اظهار نظر تعدیل شده حسابرس، weakness

افشای ضعف کنترل‌های داخلی، going concern اظهار نظر حسابرس نسبت به تداوم فعالیت

واحد تجاری، WC اظهارنظر حسابرس نسبت به سرمایه در گردش، RPT افشای معاملات با اشخاص وابسته، legal claims افشای دعاوی حقوقی علیه شرکت، Size اندازه شرکت، Lev اهرم مالی، ROA نسبت بازده دارایی‌ها، CFO جریان‌های نقدی عملیاتی و ε_{it} ، جزء خطای مدل رگرسیون می‌باشد. در ادامه به معرفی هر یک از متغیرهای پژوهش پرداخته می‌شود.

متغیر وابسته

شکست واحد تجاری (Failed): شرکت‌های دارای شکست مالی باید حداقل یکی از این شش شرط زیر را داشته باشند:

- شرکت‌های مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت باشد. در این بین، برخی شرکت‌ها ممکن است به‌طور متناوب مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت شده باشند، مثلاً در سال ۱۳۹۰ مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت شده باشند، ولی در سال ۱۳۹۱، مشمول ماده مزبور نباشند و مجدداً در سال ۱۳۹۲ مشمول این ماده شده باشند. بدیهی است در مورد این شرکت‌ها، اولین سال بحران مالی (اولین سال مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت) ملاک عمل قرار خواهد گرفت.
- سه سال متوالی زیان داشته باشند. زیان‌های عمده عملیاتی جزء نشانه‌های مالی تردید در فرض تداوم فعالیت شرکت‌ها می‌باشد. پژوهشگران استدلال می‌کنند که استفاده از معیار زیان بیش از سه سال متوالی، باعث به حساب آوردن شرکت‌هایی می‌شود که با تهدید ورشکستگی روبرو هستند.
- سود تقسیمی برای سه سال بیش از ۴۰ درصد کاهش پیدا کرده باشد (اعتمادی و عبدلی، ۱۳۹۴). عدم پرداخت سود سهام یا معوق ماندن آن نشانه‌های مالی شکست واحد تجاری است.
- برای دو سال متوالی، سود قبل از بهره و مالیات و استهلاک، کمتر از ۸۰٪ هزینه بهره باشد. نسبت پایین پوشش بهره معیاری از شکست کسب و کار است (آسکوئیس و همکاران^۱، ۱۹۹۴).
- بازده منفی سهام (با کاهش بیش از ۳۰٪) به همراه رشد منفی فروش: از دست دادن بازار عمده فروش محصول جز نشانه‌های عملیاتی شکست واحد تجاری است و اگر با بازده منفی سهام همراه شود هشدار برای وجود مشکلات عملیاتی پنهان در کسب و کار است (اپلر و تیتمن^۲، ۱۹۹۴).
- سه سال متوالی ارزش دفتری هر سهم از ارزش اسمی آن سهم، کوچکتر باشد. پژوهشگران معتقد هستند کمتر بودن ارزش دفتری از ارزش اسمی به معنای زیان انباشته در شرکت است. هنگامی که سودهای فعلی محرک خوبی را برای سودهای آتی

1. Asquith et al.

2. Opler & Titman

فراهم نمی‌کند و شرکت با توقف عملیات یا شکست (تصفیه) روبرو است، ارزش دفتری از اهمیت فزاینده‌ای در تعیین ارزش شرکت برخوردار است (منصورفر و همکاران، ۱۳۹۲). این متغیر یک متغیر مجازی است. چنانچه شرکتی یکی از شروط فوق را داشته باشد ارزش ۱ می‌گیرد و در غیر اینصورت ارزش صفر.

متغیرهای مستقل

- اظهارنظر تعدیل شده حسابرس (Modified): چنانچه حسابرس گزارش تعدیل شده (مردود- مشروط و عدم اظهار نظر) ارائه کند عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر.
- افشای ضعف کنترل‌های داخلی (Weakness): چنانچه در گزارش حسابرس وجود ضعف در کنترل‌های داخلی افشا شده باشد، عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر.
- اظهار نظر حسابرس نسبت به تداوم فعالیت واحد تجاری (Going Concern): چنانچه در گزارش حسابرس نسبت به تداوم فعالیت واحد تجاری اظهار نظر شده باشد، عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر.
- اظهار نظر حسابرس نسبت به سرمایه در گردش (Working Capital): چنانچه در گزارش حسابرس نسبت به منفی شدن سرمایه در گردش اظهار نظر شده باشد، عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر.
- افشای معاملات با اشخاص وابسته (RPT): چنانچه در گزارش حسابرس نسبت به معامله با اشخاص وابسته اظهار نظر شده باشد، عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر.
- افشای دعاوی حقوقی علیه شرکت (Legal Claims): چنانچه در گزارش حسابرس نسبت به دعاوی حقوقی علیه شرکت اظهار نظر شده باشد، عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر.

متغیرهای کنترلی

- دلیل استفاده از متغیرهای کنترلی در این پژوهش، کنترل تأثیر عوامل شناخته‌شده بر متغیر وابسته است. این متغیرها که در پژوهش‌های پیشین مورد استفاده واقع شده‌اند عبارتند از:
- اندازه شرکت (Size): برابر است با لگاریتم طبیعی دارایی‌های شرکت در آخر سال.
- اهرم مالی (Lev): برابر است با مجموع بدهی‌ها تقسیم بر مجموع دارایی‌های در آخر سال.
- نسبت بازده دارایی‌ها (ROA): برابر با حاصل تقسیم سود خالص به کل دارایی‌ها در آخر سال.
- جریان‌های نقدی عملیاتی (CFO): جریان‌های نقدی عملیاتی تقسیم بر کل دارایی‌ها در آخر سال.

۴- تجزیه و تحلیل یافته‌ها آمار توصیفی

برای ارائه یک نمای کلی از خصوصیات مهم متغیرهای محاسبه شده، برخی از مفاهیم آمار توصیفی این متغیرها، شامل میانگین، میانه، بیشینه، کمینه و انحراف معیار در جدول (۱) ارائه شده است. لازم به ذکر است برای رفع تبعات ناشی از مشاهدات دورافتاده و بهبود نرمالیتی داده‌ها، متغیرهای مبتنی بر صورت‌های مالی در سطوح ۵ و ۹۵ درصد به سقف و کف نزدیک شده است.

جدول (۱) - آمار توصیفی متغیرها بعد از ترمیم نمودن داده‌ها (وینزورایزینگ)

الف) متغیرهای کمی							
نام متغیر	نماد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	چولگی
اندازه شرکت	Size	۱۲۳۶	۱۳/۵۸۳	۱/۴۰۱	۹/۸۸۰	۱۹/۱۴۹	۰/۸۰۳
جریان‌های نقد عملیاتی	CFO	۱۲۳۶	۰/۱۳۸	۰/۱۳۸	-۰/۲۸۲	۰/۸۲۰	۰/۸۶۱
اهرم مالی	LEV	۱۲۳۶	۰/۶۲۰	۰/۱۸۱	۰/۱۴۵	۰/۹۴۸	-/۲۴۴
بازده دارایی‌ها	ROA	۱۲۳۶	۰/۱۵۶	۰/۱۵۰	-۰/۳۳۷	۰/۷۵۳	۰/۷۲۴
ب) متغیر کیفی							
نام متغیر	نماد	شرح	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی		
شکست واحد تجاری	Failed	۰	۹۱۳	۷۳/۸۷	۷۳/۸۷		
		۱	۳۲۳	۲۶/۱۳	۱۰۰		
		جمع	۱۲۳۶	۱۰۰	-		
اظهار نظر تعدیل شده حسابرس	Modified	۰	۴۷۱	۳۸/۱۱	۳۸/۱۱		
		۱	۷۶۵	۶۱/۸۹	۱۰۰		
		جمع	۱۲۳۶	۱۰۰	-		
ضعف کنترل‌های داخلی	Weakness	۰	۸۶۷	۷۰/۱۵	۷۰/۱۵		
		۱	۳۶۹	۲۹/۸۵	۱۰۰		
		جمع	۱۲۳۶	۱۰۰	-		
تداوم فعالیت واحد تجاری	Going Concern	۰	۹۴۰	۷۶/۰۵	۷۶/۰۵		
		۱	۲۹۶	۲۳/۹۵	۱۰۰		
		جمع	۱۲۳۶	۱۰۰	-		
سرمایه در گردش	Working Capital	۰	۹۴۹	۷۶/۷۸	۷۶/۷۸		
		۱	۲۸۷	۲۳/۲۲	۱۰۰		
		جمع	۱۲۳۶	۱۰۰	-		
معاملات با اشخاص وابسته	RPT	۰	۱۰۷۲	۸۶/۷۳	۸۶/۷۳		
		۱	۱۶۴	۱۳/۲۷	۱۰۰		
		جمع	۱۲۳۶	۱۰۰	-		
دعای حقوقی	legal claims	۰	۱۰۲۰	۸۳/۳۳	۸۳/۳۳		
		۱	۲۰۶	۱۶/۶۷	۱۰۰		
		جمع	۱۲۳۶	۱۰۰	-		

منبع: یافته‌های پژوهشگر

مقدار میانگین دقیقاً در نقطه تعادل و مرکز ثقل داده‌ها قرار می‌گیرد. به عنوان مثال میانگین اهرم مالی نیز حدود ۶۲٪ است و بیانگر این است که به طور میانگین حدود ۶۲ درصد از داراییهای شرکت توسط بدهی‌ها تامین شده است. کمترین نسبت بازده دارایی‌ها مربوط به شرکت بهنوش برای سال ۱۳۹۲ به میزان ۰/۳۳۷- در جدول (۱) نشان داده شده است همچنین بیشترین نسبت بازده دارایی‌ها مربوط به شرکت پتروشیمی فن آوران برای سال ۱۳۹۵ است که برابر با ۷۵٪ است. کمترین انحراف معیار مربوط به متغیر جریان نقد عملیاتی (۰/۱۳) و بیشترین انحراف معیار مربوط به متغیر اندازه شرکت (۱/۴۰) است. اگر متغیرهای پژوهش کیفی باشند ارایه توزیع فراوانی آنها ضروری است. می‌توان بیان کرد که شرکت‌های نمونه به میزان ۲۶٪ دارای شکست هستند یا به عبارت دیگر از ۱۲۳۶ مشاهده برای ۳۲۳ مشاهده دارای شکست بوده است. همچنین می‌توان بیان کرد که میزان صدور گزارش حسابرسانی تعدیل شده در بین شرکت‌های نمونه حدود ۶۲ درصد است. میزان افشای ضعف کنترل‌های داخلی در گزارش حسابرسان به میزان ۳۰ درصد می‌باشد.

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج موجود در جدول (۲) مربوط به تخمین نهایی مدل پژوهش به روش رگرسیون لجستیک با الگوی پانل می‌باشد.

جدول (۲)- تخمین نهایی مدل آزمون فرضیه‌ها

$\text{Logit Failed}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Modified}_{i,t-1} + \beta_2 \text{weakness}_{i,t-1} + \beta_3 \text{going concern}_{i,t-1} + \beta_4 \text{WC}_{i,t-1} + \beta_5 \text{RPT}_{i,t-1} + \beta_6 \text{legal claims}_{i,t-1} + \beta_7 \text{SIZE}_{i,t-1} + \beta_8 \text{LEV}_{i,t-1} + \beta_9 \text{ROA}_{i,t-1} + \beta_{10} \text{CFO}_{i,t-1} + \varepsilon_{it}$					
رگرسیون لجستیک			نحوه تخمین		
۲۱۶/۰۰	آماره نسبت راستنمایی (LR)		۰/۱۵۲		ضریب تعیین مک فادن
۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری		۱۲۳۶		تعداد مشاهدات
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره Z	سطح معنی‌داری
اظهار نظر تعدیل شده حسابرسان	Modified	۰/۶۰۶	۰/۱۵۱	۴/۰۱	۰/۰۰۰
ضعف کنترل‌های داخلی	Weakness	۱/۳۰۴	۰/۲۴۰	۵/۴۴	۰/۰۰۰
تداوم فعالیت واحد تجاری	Going concern	۰/۷۴۶	۰/۱۹۸	۳/۷۶	۰/۰۰۰
سرمایه در گردش منفی	N.W.C	۰/۴۱۵	۰/۲۲۶	۱/۸۴	۰/۰۶۶

۰/۲۷۷	۱/۰۹	۰/۱۶۳	۰/۱۷۷	RPT	افشای معاملات با اشخاص وابسته
۰/۰۰۰	۶/۳۶	۰/۳۱۳	۱/۹۹۶	Legal claims	افشای دعاوی حقوقی
۰/۰۰۶	-۲/۷۵	۰/۰۱۳	-۰/۰۳۷	Size	اندازه شرکت
۰/۰۷۷	۱/۷۷	۰/۵۲۲	۰/۹۲۵	CFO	جریان‌های نقد عملیاتی
۰/۰۰۰	۶/۳۸	۰/۳۳۶	۲/۱۵	LEV	اهرم مالی
۰/۰۰۰	-۴/۹۳	۰/۱۷۲	-۰/۸۵۱	ROA	بازده دارایی‌ها
۰/۰۰۰	-۱۰/۲۰	۰/۳۳۴	-۳/۴۰۷	Cons	عرض از مبدا

منبع: یافته‌های پژوهشگر

فرضیه اول پژوهش بیان می‌کند که اظهارنظر تعدیل شده حسابرسان تاثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد. با توجه به نتایج جدول ۲ سطح معنی‌داری متغیر اظهارنظر تعدیل شده حسابرسان کمتر از ۵ درصد است، لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می‌شود و فرضیه پژوهش تایید می‌گردد. از آنجایی که ضریب به دست آمده برای این متغیر ۰/۶۰۶ است، می‌توان بیان کرد که یک واحد افزایش در این متغیر به شرط ثابت بودن سایر متغیرها سبب می‌شود که متغیر وابسته به میزان ۰/۶۰۶ افزایش یابد. عبارتی دیگر هر چقدر میزان اظهارنظر تعدیل شده حسابرسان در گزارش حسابرسان بیشتر شود، احتمال ورشکستگی بیشتر خواهد شد. فرضیه دوم پژوهش بیان می‌کند که افشای ضعف کنترل‌های داخلی در گزارش حسابرسان تاثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد. با توجه به نتایج جدول ۲ سطح معنی‌داری متغیر افشای ضعف کنترل‌های داخلی کمتر از ۵ درصد است، لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می‌شود و فرضیه پژوهش تایید می‌گردد. از آنجایی که ضریب به دست آمده برای این متغیر ۱/۳۰۴ است، می‌توان بیان کرد که یک واحد افزایش در این متغیر به شرط ثابت بودن سایر متغیرها سبب می‌شود که متغیر وابسته به میزان ۱/۳۰۴ افزایش یابد. عبارتی دیگر هر چقدر میزان افشای ضعف کنترل‌های داخلی در گزارش حسابرسان بیشتر شود، احتمال ورشکستگی بیشتر خواهد شد.

فرضیه سوم پژوهش بیان می‌کند اظهار نظر حسابرسان نسبت به تداوم فعالیت تاثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد. با توجه به نتایج جدول (۲) سطح معنی‌داری متغیر اظهار نظر تداوم فعالیت کمتر از ۵ درصد است، لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می‌شود و فرضیه پژوهش تایید می‌گردد. از آنجایی که ضریب به دست آمده برای این متغیر ۰/۷۴۶ است، می‌توان بیان کرد یک واحد افزایش در این متغیر به شرط ثابت بودن سایر متغیرها سبب می‌شود که متغیر وابسته به میزان ۰/۷۴۶ افزایش یابد. عبارتی دیگر اظهارنظر حسابرسان در خصوص عدم تداوم فعالیت منجر به افزایش احتمال ورشکستگی واحد تجاری می‌شود. فرضیه چهارم پژوهش بیان می‌کند اظهار نظر حسابرسان نسبت به منفی شدن سرمایه در

گردش تاثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد. با توجه به نتایج جدول (۲) سطح معنی داری متغیر سرمایه در گردش منفی بیشتر از ۵ درصد است، لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرضیه پژوهش رد می شود. به عبارت دیگر بین اظهار نظر حسابرس نسبت به سرمایه در گردش و احتمال شکست واحد تجاری ارتباط معنی داری وجود ندارد.

فرضیه پنجم پژوهش بیان می کند افشای معاملات با اشخاص وابسته در گزارش حسابرس تاثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد. با توجه به نتایج جدول (۲) از آنجایی که سطح معنی داری متغیر افشای معاملات با اشخاص وابسته برابر با ۰/۲۷۷ است که از ۰/۰۵ بیشتر است، لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرضیه پژوهش رد می شود. به عبارت دیگر بین افشای معاملات با اشخاص وابسته در گزارش حسابرس و شکست واحد تجاری ارتباط معنی داری وجود ندارد.

فرضیه ششم پژوهش بیان می کند افشای دعاوی حقوقی علیه شرکت در گزارش حسابرس تاثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد. با توجه به نتایج جدول (۲) سطح معنی داری متغیر افشای دعاوی حقوقی برابر با ۰/۰۰۰ است که کمتر از ۰/۰۵ است، لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می شود و فرضیه پژوهش تایید می گردد. از آنجایی که ضریب به دست آمده برای این متغیر ۱/۹۹ است، می توان بیان کرد که یک واحد افزایش در این متغیر به شرط ثابت بودن سایر متغیرها سبب می شود که متغیر وابسته به میزان ۱/۹۹ افزایش یابد. عبارتی دیگر افشای دعاوی حقوقی علیه شرکت در گزارش حسابرسان منجر به افزایش احتمال ورشکستگی واحد تجاری می شود.

همچنین در مدل رگرسیون لجستیک فوق، ملاحظه مقادیر آماره LR که مشابه آماره F در مدل رگرسیون خطی می باشد، بیانگر معناداری کلی مدل رگرسیونی برازش شده در سطح خطای ۵ درصد است، لذا اعتبار کل مدل نیز تایید می گردد.

آزمون درصد صحت پیش بینی

در مدل های رگرسیون لجستیک، از معیار درصد صحت پیش بینی، به منظور بررسی نیکویی برازش مدل رگرسیون نیز استفاده می شود. هر چه این معیار به ۱۰۰ نزدیک تر باشد، توان توضیحی مدل بالاتر است. در جدول (۳) نتایج حاصل از این آزمون نشان داده شده است.

جدول (۳) - درصد صحت پیش بینی مدل

جمع	فاقد شکست	شکست	
	۳۷	۱۰۳	+
	۸۷۶	۲۲۰	-
۱۲۳۶	۹۱۳	۳۲۳	جمع
۷۹٪/۲۱	صحت پیش بینی		

همان‌گونه که در جدول (۳) نشان داده شده است، از ۳۲۳ شرکت دارای شکست، ۱۰۳ شرکت را به درستی پیش‌بینی کرده است، همچنین از ۹۱۳ شرکت فاقد شکست، مدل مذکور ۸۷۶ شرکت را به درستی تشخیص داده است. مقادیر به دست آمده معیار درصد صحت پیش‌بینی برای مدل حاکی از آن است که مدل به میزان ۷۹٪/۲۱ پیش‌بینی درستی دارد.

آزمون هاسمر-لمشو

فرض صفر در این آزمون بیانگر تساوی مقادیر برازش شده با مقادیر واقعی است (برازش مطلوب) و فرض مقابل به معنی عدم تساوی مقادیر برازش شده با مقادیر واقعی است (برازش نامطلوب). در جدول (۴) نتایج آزمون هاسمر-لمشو ارائه شده است.

جدول (۴) - نتایج آزمون هاسمر-لمشو

نام مدل	آماره آزمون	سطح معنی داری
مدل پژوهش	۱۱/۸۸	۰/۱۵۶

منبع: یافته‌های پژوهشگر

از آنجایی که سطح معنی داری این آزمون بیشتر از ۵٪ است لذا فرض صفر رد نمی‌شود و بیانگر برازش مطلوب مدل است.

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

یکی از مسائل با اهمیتی که در حرفه مالی هنوز ناشناخته است این مفهوم است که افشای گزارش حسابرسی ممکن است، علل شکست واحد تجاری را بیان کند. اگر ارتباطی بین علل شکست واحد تجاری و افشای گزارش حسابرسی وجود داشته باشد، گنجاندن این افشاها با عنوان متغیرهای توضیحی در مدل‌های استفاده شده برای ارزیابی شکست واحد تجاری می‌تواند قدرت توضیحی و صحت این مدل‌ها را بهبود دهد. بنابراین ضرورت دارد با انجام پژوهش‌هایی به توانایی حرفه حسابرسی برای هشدار دادن در مورد شکست‌های آینده به سرمایه‌گذاران کمک کرد. لذا، هدف پژوهش حاضر تشریح علل شکست واحد تجاری از طریق افشای گزارش حسابرسان است. در این راستا از شاخص‌هایی نظیر نوع اظهارنظر حسابرس، افشای معاملات با اشخاص وابسته، افشای ضعف کنترل‌های داخلی، افشای سرمایه در گردش منفی، ابهام در تداوم فعالیت و افشای دعاوی حقوقی علیه شرکت در گزارش حسابرسی جهت پیش‌بینی شکست واحد تجاری استفاده گردید. نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول نشان داد که اظهارنظر تعدیل شده حسابرس تاثیر معناداری بر شکست واحد تجاری دارد. به عبارتی هر چقدر اظهار نظر تعدیل شده حسابرس بیشتر شود، احتمال شکست واحد تجاری در دوره بعد بیشتر است. نتایج این فرضیه با این ایده

سازگار است که حسابرس وظیفه اعتباردهی به صورت‌های مالی دارد، صدور گزارش حسابرسی تعدیل شده هشدارهایی برای استفاده کنندگان به همراه دارد. به عنوان مثال گزارش مشروط نشان دهنده این است که یک قسمتی از عملیات واحد تجاری دارای اشکال است و هر چقدر به سمت مردود یا عدم اظهار نظر برسد می‌تواند نشانگر وخامت اوضاع شرکت باشد. منطبق با تئوری بازی‌ها بهترین استراتژی برای حسابرس، داشتن کیفیت حسابرسی است زیرا مدیران به دنبال دستکاری هستند و حسابرس مسئول کشف و افشا سوء جریان‌ها. بنابراین صدور گزارش حسابرسی تعدیل شده به عنوان یک زنگ خطری برای وقوع یک بحران مالی در آینده شرکت است. نتایج این فرضیه با پژوهش موناژ کیادرو و همکاران (۲۰۱۹)، میگلانی و همکاران (۲۰۱۵) و شورورزی و همکاران (۱۳۹۰) منطبق است. هر سه این پژوهش‌ها به این نتیجه دست یافتند که اظهار نظر حسابرس می‌تواند ورشکستگی را در دوره مالی بعد پیش‌بینی کند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان داد هر چقدر افشای ضعف کنترل‌های داخلی توسط حسابرس بیشتر شود احتمال شکست واحد تجاری در دوره آتی بیشتر می‌شود. همان‌طور که انتظار می‌رود، نقاط ضعف در کنترل‌های داخلی منجر به کاهش کیفیت صورت‌های مالی می‌شود. لذا، گزارش نقاط ضعف در سیستم کنترل داخلی، اعتماد و اطمینان اعتباردهندگان را نسبت به صورت‌های مالی می‌کاهد. هر چقدر تعداد نقاط ضعفی که در گزارش حسابرس افشا شده‌اند بیشتر باشد به منزله کیفیت بیشتر حسابرسی است. با افزایش کیفیت حسابرسی، تشخیص شرکت‌های شکست خورده از شرکت‌های موفق آسانتر می‌شود. نتایج این فرضیه با پژوهش موناژ کیادرو و همکاران (۲۰۱۹) منطبق است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم پژوهش نشان داد اظهار نظر حسابرس نسبت به تداوم فعالیت تاثیر مثبتی بر شکست واحد تجاری دارد. نتایج بدست آمده با این مطلب منطبق است که مطابق استانداردهای حسابرسی، حسابرس موظف است در گزارش خود هرگونه عدم اطمینان با اهمیت مربوط به شرایطی که ممکن است باعث شک و تردید قابل توجهی در مورد توانایی شرکت در تداوم فعالیت در آینده قابل پیش‌بینی شود را، افشا کند. نتایج این فرضیه با پژوهش‌های گیجر و همکاران (۲۰۱۴) و موناژ کیادرو و همکاران (۲۰۱۹) همسو می‌باشد. نتایج حاصل از فرضیه چهارم پژوهش نشان داد اظهار نظر حسابرس نسبت به منفی شدن سرمایه در گردش تاثیر معناداری بر شکست واحد تجاری ندارد. به عبارتی این فرضیه رد شد. نتایج این فرضیه با پژوهش موناژ کیادرو و همکاران (۲۰۱۹) منطبق نیست. نتایج حاصل از آزمون فرضیه پنجم پژوهش نشان داد افشای معاملات با اشخاص وابسته در گزارش حسابرس تاثیر معناداری بر شکست واحد تجاری ندارد. به عبارتی این فرضیه تایید نشد. در بیان علت مردود شدن این فرضیه می‌توان بیان نمود که افشای معاملات با اشخاص وابسته لزوماً بیانگر وجود سوء جریانات نیست، افشا این‌گونه معاملات می‌تواند به منزله پیامی برای استفاده کنندگان از صورت‌های مالی باشد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه ششم پژوهش نشان داد افشای دعاوی حقوقی علیه شرکت در گزارش حسابرس تاثیر مثبتی بر شکست واحد تجاری دارد. به عبارتی هر چقدر دعاوی حقوقی علیه شرکت افزایش یابد و توسط حسابرس افشا شده باشد، شکست واحد تجاری در دوره آتی

متمثل تر می‌گردد. رویدادهای خاصی نظیر بدهی‌های احتمالی، دعاوی حقوقی علیه شرکت، قراردادهای غیرمتعارف و همچنین آثار تغییرات عمده اقتصادی بر فعالیت‌های واحد انتفاعی نظیر تغییرات شدید قیمت‌ها، وضع قوانین درباره حدود و دامنه فعالیت‌های اقتصادی و تملک بخش عمده‌ای از سرمایه یا سهام واحد توسط سرمایه‌گذاران جدید، از جمله موارد دیگری است که افشای اطلاعات آن می‌تواند بر قابلیت مقایسه اطلاعات و بر تصمیمات استفاده‌کنندگان مؤثر باشد. نتایج این فرضیه با پژوهش موناکیادرو و همکاران (۲۰۱۹) منطبق است.

با توجه به نتایج پژوهش از آنجا که افشای گزارش‌های حسابرسی از جمله اظهارنظر تعدیل شده حسابرس، افشای ضعف کنترل‌های داخلی، اظهار نظر حسابرس نسبت به تداوم فعالیت و افشای دعاوی حقوقی علیه شرکت تاثیر مثبتی بر شکست واحد تجاری دارد؛ به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌شود متن گزارش‌های حسابرسی را به دقت مطالعه نمایند تا بتوانند جلوی ضرر و زیان‌های مربوط به سرمایه‌گذاری‌های خود را بگیرند. همچنین به مدیران شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود که ضمن برطرف کردن این موارد از ورشکستگی واحد تجاری خود جلوگیری کنند. به سازمان بورس و اوراق بهادار تهران نیز پیشنهاد می‌شود از نتایج این پژوهش برای تشخیص شرکت‌های موفق از ناموفق استفاده کند. علاوه بر این، با توجه به نتایج پژوهش به حسابرسان مستقل پیشنهاد می‌شود با برنامه‌ریزی حسابرسی و انجام رسیدگی‌های با کیفیت، اظهارنظرهای حرفه‌ای‌تری داشته باشند؛ چرا که این عامل می‌تواند منجر به پیش‌بینی دقیق‌تر شکست شرکت شود. در نهایت محدودیتی که در این پژوهش می‌تواند بر نتایج اثر گذار باشد این است که ممکن است در گزارش حسابرس عوامل دیگری نیز بر شکست واحد تجاری نقش داشته باشند که امکان کمی کردن آن‌ها میسر نبود.

۶- فهرست منابع

الف- منابع فارسی:

۱. اعتمادی، حسین و عبدلی، لیلیا. (۱۳۹۴)، هموارسازی سود و عملکرد قیمت سهام در بحران مالی، حسابداری مالی، ۷(۲۵)، ۱-۲۸.
۲. پیرایش، رضا؛ داداشی ارانی، حسن و بزرگر، محمدرضا. (۱۳۹۶)، ارائه مدل ریاضی پیش‌بینی ورشکستگی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ۸(۳۱)، ۱۸۷-۲۰۰.
۳. رحیمیان، نظام‌الدین، قادری، بهمن؛ دانشیار، فاطمه. (۱۳۹۸). بررسی ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و سلامت مالی شرکت‌ها: شواهدی تجربی از بورس اوراق بهادار تهران، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار (مطالعات مالی)، ۴۳، ۱۷۹-۱۵۹.
۴. رمضان زاده زیدی، عباس؛ فغانی ماکرانی، خسرو؛ جعفری، علی. (۱۳۹۸). بسط مدل‌سازی در ماندگی مالی با استفاده از مدیریت سود شرکت‌ها در محیط اقتصادی ایران. فصلنامه علمی - پژوهشی مدل‌سازی اقتصادی، ۱۳(۴۶)، ۱۲۰-۱۰۱.
۵. سالیانی، نیما؛ یدالله پور بالف، مریم و ایرجی راد، ارسلان. (۱۳۹۵). رابطه حاکمیت شرکتی بر بحران و عدم بحران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، چهارمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، برلین، آلمان.

۶. ستایش، محمدحسین و منصور، شعله. (۱۳۹۳). بررسی مقایسه‌ای سازوکارهای حاکمیت شرکتی در شرکت‌های درمانده و غیردرمانده مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات مالی، ۱۶(۱)، ۷۷-۱۱۲.
۷. شورورزی، محمدرضا؛ زنده دل، احمد و اسماعیل زاده، مهدی. (۱۳۹۰). مقایسه اظهار نظر حسابرسان مستقل و متغیرهای مالی در پیش‌بینی ورشکستگی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۸(۶۵)، ۶۳-۷۸.
۸. منصورفر، غلامرضا؛ غبور، فرزاد؛ لطفی، بهناز. (۱۳۹۲). ترکیب اجزای جریان نقد و پیش‌بینی درماندگی مالی در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۵(۱۸)، ۷۴-۸۷.

ب- منابع خارجی:

- Asquith, P., Gertner, R., & Sharfstein, D. (1994). Anatomy of Financial Distress: An Explanation of Junk Bond Issuers. *The Quarterly Journal of Economics*, 109(3), 625-658.
- Blay, A. D. (2005). Independence threats, litigation risk, and the auditor's decision process. *Contemporary Accounting Research*, 22(4), 759-789.
- Brewer, B. E., Wilson, C. A., Featherstone, A. M., Harris, J. M., Erickson, K. & Hallahan, C. (2012). Measuring the Financial Health of U.S. Production Agriculture. *Journal of the ASFMRA, American Society of Farm Managers and Rural Appraisers*, 178-193.
- Casterella, J. R., Lewis, B. L., & Walker, P. L. (2000). Modeling the audit opinions issued to bankrupt companies: A two stage empirical analysis. *Decision Sciences*, 31(2), 507-530.
- Geiger, M. A., Raghunandan, K., & Riccardi, W. (2014). The global financial crisis: U.S. bankruptcies and going-concern audit opinions. *Accounting Horizons*, 28(1), 59-75.
- Hopwood, W., McKeown, J., & Mutchler, J. (1989). A test of the incremental explanatory power of opinions qualified for consistency and uncertainty. *The Accounting Review*, 64(1), 28-48.
- International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), Enhancing the value of Auditor Reporting: Exploring options for change consultation paper may 2011, <https://www.ifac.org/publications-resources/enhancing-value-auditor-reporting-exploring-options-change>.
- Kim, K. H., Kim, K. S., Kim, J. H., & Kang, S. H. (2008). Brand equity in hospital marketing. *Journal of Business Research*, 61, 75-82.
- Korol, T. (2013). Early warning models against bankruptcy risk for Central European and Latin American enterprises. *Economic Modelling*, 31, 22-30.
- Kritsonis, A. (2005). Assessing a firm's future financial health. *International Journal of Management, Business, and Administration*, 8(1), 1-21.
- Lukason, O. (2016). Characteristics of firm failure processes in an international context. PhD. dissertation Estonia: Tartu University.
- Maheswara R. D., Reddy, C. R. (2011). Application of Z score Analysis in Evaluating the Financial Health of Pharmaceutical Companies- A case Study.
- Migliani, S., Ahmed, K., & Henry, D. (2015). Voluntary corporate governance structure & financial distress: evidence from Australia. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 11(1), 18-30.
- Muñoz- Izquierdo, N. M., Segovia-Vargas, M. G., Camacho-Miñano, M., & Pascual-Ezama, D. (2019). Explaining the causes of business failure using audit report disclosures. *Journal of Business Research*. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.07.024>.
- Newton, G. W. (2010). Bankruptcy and insolvency accounting. *Practice and procedure*, 1, 25-30.
- Opler, T., & Titman, S. (1994). Financial Distress and Corporate Performance. *The Journal*

- of Finance, 49(3), 1015-1040.
17. Pedrosa, M. A., & Lopez-Corrales, F. (2018). Auditors' response to the global financial crisis: Evidence from Spanish non-listed companies. *Spanish Journal of Finance and Accounting*. <https://doi.org/10.1080/02102412.2018.1427193>
 18. Pelzer, J. R. E. (2016). Understanding Barriers to Critical Audit Matter Effectiveness: A Qualitative and Experimental Approach. Retrieved from http://purl.flvc.org/fsu/fd/FSU_2016SP_Pelzer_fsu_0071E_13182
 19. Piñeiro-Sánchez, C., de Llano-Monelos, P., & Rodríguez-López, M. (2013). A parsimonious model to forecast financial distress, based on audit evidence. *Contaduría y Administración*, 58(4), 151–173.
 20. Public Company Accounting Oversight Board. (2017). The Auditor's Report on an Audit of Financial Statements when the Auditor Expresses an Unqualified Opinion and Related Amendments to PCAOB Standards. PCAOB Release No. 2017-001, June 1, 2017.
 21. Sayari, N. & Muga, C. S. (2017). Industry specific financial distress modeling. *Business Research Quarterly*, 20, 45-62.
 22. Van Peurse, K., & Chan, Y. C. (2014). Forecasting New Zealand corporate failures 2001-10: Opportunity lost? *Australian Accounting Review*, 24(3), 276–288.
 23. Wing Yu, I., Ho, F., Law, E., & Fung, L. (2003). An Analysis of the Financial Health of Hong Kong Corporations. *Hong Kong Monetary Authority Quarterly Bulletin*, December.
 24. Zmijewski M. E. (1984). Method logical Issues Relate to the Estimation of Financial Distress prediction Models. *Journal of Accounting Research*, 22, 59-82.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی